

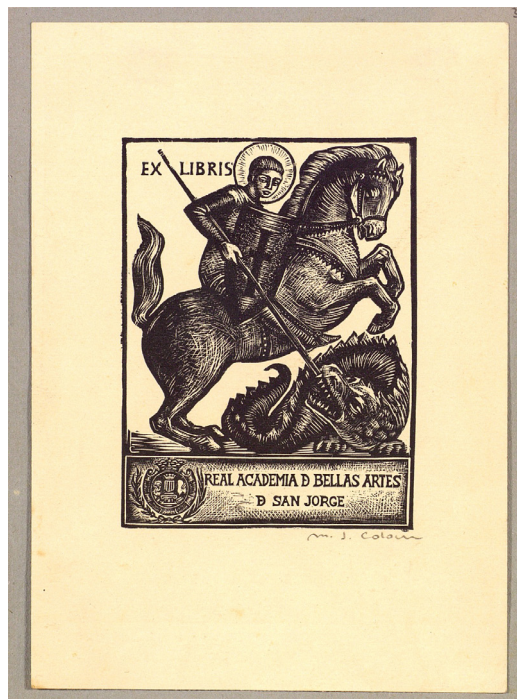
6 - Esbossos i dibuixos: l'ànima de l'art

A tot arreu Colom trobava la inspiració per als seus dissenys, molts dels quals després desenvoluparia en pintures i gravats. Ja des dels primers apunts d'anatomia podem veure un esperit atent a allò fonamental de l'expressió artística. Tal vegada, molts dibuixos foren concebuts com a sèries temàtiques (de les dones al camp, a la platja, d'obres literàries, retrats, etc.), a partir de les quals podem gaudir d'una excel·lent dibuixant. Especialment intens és el seu domini del llapis de grafit i de l'aiguada, dos extrems tècnics que ens mostren una artista ambivalent i que no decep ni amb la línia ni amb la taca.

7 - Col·laboracions editorials i exposicions

Fora de les obres de bibliofília ja esmentades per a les Edicions de la Rosa Vera i les dotze *Estampas Taurinas*, Colom va fer el dissenys de portades d'unes quantes novel·les i els frontispicis d'algunes edicions obrades al mateix Conservatori de les Arts del Llibre. També va realitzar gran nombre de petits impresos com recordatoris, diplomes, menús, invitacions, d'entre els quals destacarem els dissenys de catàlegs i cartells de la majoria de les seves exposicions.

Bibliografia seleccionada

Colom i Sambola, Maria Josepa, *Con los pinceles alrededor del mundo*, Barcelona: [M. J. Colom], 2008.

Del Castillo, Alberto, *Maria Josefa Colom*, [s.l.]: [s.n.], 1964.

Fontbona, Francesc, *La Xilografia a Catalunya entre 1800 i 1923*, Barcelona: Biblioteca de Catalunya, 1992.

Gallego, Antonio, *Historia del grabado en España*, Madrid:

Ollé Pinell, Antoni, *M.ª Josefa Colom grabadora*, Asociación de Exlibristas de Barcelona, Any XI, núm. 21, 1961.

Ramon, Artur [et al.], *L'art del gravat català*, Barcelona: Enciclopèdia Art, 2020.

Soler Àvila, Xavier, *Les 'Estampas Taurinas' de M. J. Colom: l'excel·lència en la manera negra*, El Blog de la Biblioteca de Catalunya, 2019.

Soler Àvila, Xavier, *L'artista Maria Josepa Colom (1927-2017) / Catàleg d'ex-libris de Maria Josepa Colom (1957-1982)*, EX-LIBRIS, Any XXXI, núm. 66, 2019.

www.bnc.cat

M. J. COLOM

UNA LLIÇÓ DE GRAVAT, UNA LLIÇÓ D'ART

Del 12 de setembre al 22 d'octubre de 2022

Horari de visita

De dilluns a divendres, de 9 a 20 h.
Dissabtes, de 10 a 14 h.

Biblioteca de Catalunya

Carrer de l'Hospital 56 - 08001 - Barcelona
Tel. 93 270 23 00 - A/e: bustia@bnc.cat

Maria Josepa Colom: una llicó de gravat, una llicó d'art

Maria Josepa Colom i Sambola (Cervera, 1927 – Barcelona, 2017) es va formar a l'Escola d'Arts i Oficis i després a l'Escola Superior de Belles Arts de Barcelona, on tingué com a professor de gravat a Antoni Vila Arrufat. En aconseguir l'any 1954 el títol de professora de dibuix acompanyà el seu marit al Pakistan, on hi romangué tot l'any 1955; un temps que no desaprovà, ni com a artista ni com a docent, exercitant-se a la vegada com a pintora i com a professora de dibuix. En aquell país descobrí un repertori, l'oriental, que serà recurrent a moltes de les seves obres posteriors.

Si bé als seus primers anys explota més la seva vessant com a pintora, la crítica d'art de l'època, i posteriorment la historiografia, la valorà sobretot com a gravadora. Jaume Pla, coneixedor del seu talent –en tant que Colom era alumna seva al Conservatori de les Arts del Llibre, dirigit aleshores per Frederic Marés–, la convidà a participar el 1957 a les Edicions de la Rosa Vera, col·laboració que es repetiria dues vegades. Colom va acabar substituint-hi Pla com a docent de gravat l'any 1961, qui a la vegada havia substituït a Teodoro Miciano. La gran especialitat de Colom, i amb la qual fou reconeguda arreu, fou la manera negra o *mezzotinto*, tot i que amb qualsevol de les tècniques calcogràfiques com l'aiguafort, el vernís tou, la resina o l'aiguatinta ens va oferir grans obres, per no dir que també excel·lí amb la xilografia.

L'any 1957 entra a formar part de la *Asociación de Exlibristas de Barcelona* (AEB), on coneixerà un altre mentor important en la seva carrera: Antoni Ollé Pinell. Colom va participar en els congressos europeus d'exlibristes que se celebraven cada dos anys, i realitzà seixanta-cinc ex-libris. Va exposar en gairebé una seixantena de mostres, tant nacionals com internacionals i fou membre activa de la *Agrupación de Artistas Actuales*, que la nomenà presidenta del comitè promotor de la gran *1ª Muestra Internacional de Grabado y Litografía de 1969*.

Amb aquest gran donatiu del qual ara exposem una selecció –queden fora molts treballs seus com aquarel·les, gouaches, monotips, dibuixos i gravats de gran format, així com les matrius de molts dels seus gravats– hom pot veure que la seva obra no només esdevé una llicó de tècniques de gravat, sinó també la d'una artista que no renega de l'art que la precedeix i que, a la vegada, defineix una veu pròpia al llarg de la seva trajectòria; una dona compromesa amb la creació i que va elevar una veu pròpia en un difícil context sociopolític.

Roser Insenser i Xavier Soler (Unitat Gràfica)

1 - Els inicis com a artista: de Cervera a Barcelona passant pel Pakistan

Fou durant la seva adolescència a Cervera, on hi va passar els anys de guerra civil, quan Colom desenvolupà les seves innates dots artístiques, tot exhibint un gran talent tant per al dibuix com per a la pintura. A Barcelona es va formar a l'Escola d'Arts i Oficis, a la Superior de Belles Arts i al recent creat Conservatori de les Arts del Llibre, on començà a interessar-se seriosament pel gravat. D'entre els seus primers treballs trobem els que va fer basant-se en dibuixos pakistanesos i algunes puntes seques de joventut, d'un marcat costumisme noucentista.

2 - De la Rosa Vera al Conservatori de les Arts del Llibre: l'empremta de Miciano i Pla

Jaume Pla, coneixedor de les seves habilitats com a gravadora, la convidà a participar a les Edicions de la Rosa Vera, primer amb la nadala per als subscriptors de l'any 1957 i, després, acompanyant textos de Mossèn Pere Ribot i de Josep Maria Espinàs. Ben jove, doncs, Colom s'alineava amb l'elit catalana del gravat. L'any 1961 Colom fou cridada a substituir aquest com a professora de gravat al nou Conservatori de les Arts del Llibre. Miciano-Pla-Colom, sens dubte una genealogia docent irreplicable de la qual en sortien molts gravadors de primera línia.

3 - Colom i les tècniques calcogràfiques: aiguafort, aiguatinta i manera negra (I)

Fou, sens dubte, a partir de l'obra d'A. Vila Arrufat i de Miciano, des d'on Colom arriba al domini absolut de les

tècniques calcogràfiques. De fet, A. Ollé Pinell la tingué en alta estima sobretot pel seu domini d'aquestes. Si bé la seva *suite* més reconeguda fou les *Estampas Taurinas* (1963) realitzades en manera negra, amb l'aiguafort, l'aiguatinta, el vernís tou o la resina també assolí alts nivells d'expressivitat.

4 - Colom i les tècniques calcogràfiques: aiguafort, aiguatinta i manera negra (II)

Especialment amb el *mezzotinto* o manera negra, tècnica associada tradicionalment al gravat de reproducció o de vocació realista des de finals del segle XVIII –i que havia caigut en desús a principis del segle XX–, Colom alçà una veu pròpia en el panorama artístic català de postguerra, arribant a conrear-la en color. Amb la manera negra Colom ens lliura un univers plàstic dissociat de la realitat, no pas pels temes triats, generalment propers al costumisme i la tradició, sinó per la seves alterades formes, movent-se entre el que hom convé en definir com a abstracció figurativa.

5 - Colom i la xilografia: la gran exlibrista catalana del segle XX

Com a membre de l'AEB Colom participà activament en els congressos bianuals d'exlibristes que se celebraven a nivell europeu, així com en els seus òrgans rectors. Colom va realitzar seixanta-cinc ex-libris en diferents tècniques, la majoria d'ells xilogràfics. Les tècniques xilogràfiques també foren molt del seu gust per a estampes soltes de temàtiques diverses, la qual cosa podem comprovar amb els seus boixos a testa monocroma fins a les xilografies a color –on es detecta el mestratge d'Ollé Pinell– passant pels seus sintètics linòleums a dues tintes.

